

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1644. usque ad annum 1651

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 90119177

§. 97. Bavarix Electori suasum, ne Alsatiam & Brisaccum in Gallos transferri consentiat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67359)

§. XCVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

Bavariæ Electori suafum, ne Alsatiam & Brisaccum in Gallos transferri consentiat.

Obstitere vehementer Austriaci, & præcipue Claudia Archiducissa, ne suis Filiis, innocuisque Pupillis Oeniponti agentibus Alsatia & Brisaccum utpote illorum patrimonium eriperetur: Hispani quoque intime dolebant, quod Regi Catholico jus hæreditarium in Alsatiam auferetur, tamque duris conditionibus ac Germaniæ noxiis pax extorqueretur, quæ tamen æquioribus obtineri posset, si Catholici excussa timiditate Cæsari opem ferre vellent; tum enim Rex Catholicus illis numero milite pecuniisque præsto futurus esset: Denique Argentineses, necnon decem civitates Imperiales, imo ex A catholicis non pauci adversus hanc cessionem reclamabant, Religionis suæ, libertatisque periculum veriti: nihilominus Galli, etsi eis Cæsar quinque urbes alias offerret, tam pertinax Brisacci desiderium præseferrebant, ut etiam accepta repulsa bellum esse continuandum minitarentur: Hos haud parum firmabat Trautmansdorffii Comitis facilitas ad Gallorum Suecorumque postulata

*Recueil des
trait. p. 393.*

Sæc. XVII. **A. C. 1646.** stulata nimium proclivis. Suffragabatur etiam Gallis Maximilianus Bavaricæ Elector, qui Coloniensi Electore Fratrem suum in eandem sententiam tracto, Cæsarem datis literis, ut Brisaccum, unicum pacis conficiendæ obstaculum Gallis cederet, impellebat, se Cæsarem omni ope destitutum comminatus. Non deerant tamen, qui hanc cessionem Bavaricæ Domui oppido nocivam fore demonstrarent, præcipue eo ex capite, quod Bavarus Austriacos ad hanc cessionem ex boni publici causa obstrictos esse diceret, cum tamen ipse potius ex ejusdem boni publici studio ad Palatinum cedendum excitari debuisset, eo quod ejus translatio potissimum fuerit hujus belli incentivum: Vulgabatur insuper scriptum quoddam plurimas continens rationes, propter quas Bavaricæ Domui haud consultum esset, Brisaccum cum Alsatia Gallis cedere, & primo quidem, „ipsa rei nemini non evidens iniquitas „reclamat, cum innoxii pupillis eripiatur patrimonium, eo fine, ut Dominus Bavarica bello parta retineat, ut „dum hæc de lucro certa esse vult, illic de damno vitando certetur: inspicitur belli germanici origo, a familia Wittelspachica, non Habsburgica, & a Protestantibus, qui gravamina

„mina sua, in quibus speciatim domui Sæc. XVII.
 „Bavaricæ Donawerdensem executio- A. C. 1646.
 „nem, & Coloniensem successionem im-
 „pingebant, nonnisi armis expediri vo-
 „lebant, promoti. „

„Fuerit sane primus quidem ejus
 „belli finis domus Austriaca, secunda-
 „rius fuit Bavarica, post omnium ca-
 „tholicorum oppressio; id quod ipse
 „Dux Bavaricæ Litteris suis nunc typo
 „vulgatis testatus est, illiusque adeo pro
 „visu periculi jam dudum ille antea
 „ligæ se Catholicæ auctorem, post Du-
 „cem præbuit; brevi inde bellum ipsum
 „erupit, in quo Bavarus ita se gessit,
 „ut fœderis catholici copias contra
 „Unionistas duceret, deinde pacifica-
 „tione Ulmensi cum iisdem decideret,
 „expresso pacto, ne Palatinum extra
 „Bohemiæ fines offenderet. Juvit ita-
 „que Cæsarem, sed nonnisi amplissimis
 „promissis, & nominatim pollicita Ele-
 „ctoralis Dignitatis, & Palatini patri-
 „monialium Regionum mercede con-
 „ductus; quod an ei per pacificationis
 „Ulmensis leges liceret, protestantes
 „negant, cum sine hujusmodi auctora-
 „mento, & juratæ Cæsari subjectionis
 „religione, & legibus imperii, quibus
 „quilibet status alteri injuste offenso sup-
 „petias ferre tenetur, denique ipsa ne-
 „cessitate suadente, cum nonnisi salvo

Sæc. XVII. „Cæsare salvatus esse posset, Cæsari
 A. C. 1646 „opitulari debuisset. Victoria Pragen-
 „sis jus belli asseruit, & Palatino ex
 „Bohemia profugo omnia in eum sta-
 „tum redibant, quo erant ante belli ini-
 „tia, & poterant honesta pace contro-
 „versæ finire cum protestantibus, nisi
 „belli sumptus reflagitanti Bavaro Cæ-
 „sar ei coactus esset Superiorem pala-
 „tinatum invadendum relinquere, mox
 „ipsam electoralem Dignitatem in eun-
 „dem transferre. Hæc illa fuit om-
 „nium subsequentiū inde bellorum
 „alea, & hujus excidii, in quod præ-
 „cipites ivimus, causa præcipua: Cum
 „protestantes, quamvis perpetuis cla-
 „dibus domiti, domum tamen palati-
 „nam extorrem imperio pati non pos-
 „sent, ejusdemque restituendæ gratia
 „externa arma inveherent. Nam bel-
 „lum Danicum hinc ortum esse nemo
 „negat. Suecici etiam belli causa pos-
 „set aliqua ex parte in edicti Ecclesia-
 „stici publicationem rejici; sed ubi ve-
 „ra & genuina belli germanici causa
 „hæserit, docuit conventus Ratisbo-
 „nensis Anno 1630. peractus; cum res
 „ibi locorum essent, ut Cæsar cum pro-
 „testantibus honestissimam pacem inire
 „posset, aut si suis consiliis sine inter-
 „pellatione uti potuisset, facile ei fuis-
 „set statuum dicto audientium quietem
 „victi-

„victorieibus armis protegere. Sed paci Sæc. XVII.
 „cum protestantibus intercessit Bava- A. C. 1646.
 „rus, nolens Palatinatu cedere, nisi
 „sibi aliunde a Cæsare, cui interea
 „persuaserat, ut se tredecim millionum
 „debitorem constitueret, & nominatim
 „concessa Superiori Austria satisfacere-
 „ret. Utque ejus rei sibi Patronum
 „aliquem pararet, & vindicem, occulta
 „cum Gallo ferere consilia, & clande-
 „stinis se foederibus illigare cæpit, gal-
 „licæque gratia colligendæ studio Man-
 „tuanum bellum coegit Cæsarem Vi-
 „ctorem æquis cum victo conditioni-
 „bus componere. Mox Wallensteinium,
 „(cujus fortunæ & rerum gestarum
 „ad eum diem neminem pœnitebat)
 „exauctorare & foederis Catholici, quod
 „jamdudum abolita Protestantium unio-
 „ne & ipsum aboleri æquum erat, id-
 „que ut fieret, Protestantes magnopere
 „contendebant, perpetuationem ad-
 „mittere; prorogati ergo belli gallici
 „fatum, ut & excitati, non penes
 „Habsburgicam, sed Wittelspachicam
 „familiam quæras licet. Dum enim
 „Ratisbonæ hæc Cæsari extorquentur,
 „Gallis interea metu armorum a Cæ-
 „sare solutis, expertisque omnia a Cæ-
 „sare, suffragante Bavaro, impetrari
 „posse, vacuum liberumque fuit Sue-
 „cum in Germaniæ, nil tum nisi rerum
 „muta-

Sæc. XVII. „mutationem spirantis, viscera arma-
 A. C. 1646. „tum inducere, novumque ad veteres,
 „& gravissimum imperio hostem exci-
 „tare. At Bavarus harum rerum aut
 „inscius, aut incuriosus, eo solo trium-
 „phare, quod summa rei militaris ad
 „Tillium, clientem suum, rediisset,
 „Gallorum fraudes nescire, Sueci vires
 „contemnere, & intempestivæ parci-
 „monix studio lectissimum foederis Ca-
 „tholici, & Victorem militem, non per-
 „soluto stipendio dimittere, qui uno
 „inde agmine ad Suecum concessit, gra-
 „tulante illo sibi, quod Bavari hostis
 „sui beneficio jam is esset, ut nulla a-
 „perti prælii alea detrectanda ipsi foret.
 „Atque hæc eo tempore agebantur,
 „cum quidquid est in Germania prote-
 „stantium Lipsiæ convenisset, ibique
 „adventantis Sueci fiducia exagitare-
 „tur, ut quam iniquissimæ Cæsari &
 „Catholicis pacis condiciones extorque-
 „rentur, a quibus si quis crederet e-
 „lectoralem Dignitatem exceptum, ac
 „præterito Palatino, Bavaro perpetua-
 „tum iri, nimis is simplicis oportet fue-
 „rit ingenii. Ecce autem insperata
 „Lipsiensi clade fortuna Catholicorum
 „uno omnis impetu concidit, Bavari-
 „que mens, quæ ante cladem erat con-
 „fidentissima, post eandem facta est ab-
 „jectissima, ut nil jam nisi de Bavaria
 „con-

„conservanda cogitaret. Itaque licet Sæc. XVII.
 „Tillius collectis cæsi exercitus reliquiis, A. C. 1646.
 „& adjuncto Lotharingio, copiisque
 „Cæsaris ex Italia adventantibus, ita
 „vires suas refecisset, ut Sueco victori
 „par esset, & prope Würtzburgum e-
 „gregiam habuisset occasionem paris ei
 „referendæ cladis; quod Rex ipse fas-
 „sus est, nunquam se in majori discrimi-
 „mine fuisse, quam tum, cum ipse exi-
 „guis cum copiis instructissimo hosti
 „tam prope confedisset, & coegit ta-
 „men Tillium Bavarus, omissa omni
 „alia cura, omisso Lotharingio, quem
 „interea Galli provincia sua omni exue-
 „runt. citatum agmen ad Bavarix fi-
 „nes convertere. Qua in profectioe
 „fugæ simili testatissima res est exerci-
 „tui illi, a quo plenis turmis se mili-
 „tes subducebant, & maximam partem
 „ad hostes transibant, plus virium de-
 „cessisse, quam si duplicatam justo præ-
 „lio cladem accepissent. Culpam si
 „nullam hic agnoscit suam Bavarus,
 „& illa in fortunæ eventum rejicienda
 „est, quo colore excusabitur, quod
 „mox inscio Cæsare, insciis Catholici
 „fœderis Sociis, tum cum maxime,
 „cum ille Ingolstadii cum istis Mindel-
 „hemi de bello communi consilio ge-
 „rendo consultaret, Gallis Suasoribus
 „neutralitatem illam (quam ut extera-

Sæc. XVII. „rum actionum suarum vomitam ipse
 A. C. 1646. „Dux etiamnum execrari dicitur) am-
 „biit, nulla communis patriæ, nulla
 „imperii, sed sola sui solius conservandi
 „cura. Sed castigavit scilicet fortuna
 „ipsa imprudentiam consilii, & Suecus
 „Bavariæ illatus, coegit penatibus
 „propriis profugum ad sacram ancho-
 „ram, ad Cæsarem & Wallensteinium
 „profugere, a quo sublevatus non nihil
 „tamen & denuo dejectus; cum Ratis-
 „bona eorum culpa, (qui ut sumpti-
 „bus parcerent, loci præsidium immi-
 „nuerant) amitteretur, brevi tamen
 „opitulante toto exercitu Cæsareo, Ur-
 „bis illius Victor res suas adeo rursus
 „stabilire potuit, ut extincto Wallenstei-
 „nio militaris imperii pars maxima ad
 „eum rediret, & separatam jam ha-
 „bere inciperet exercitum, bavarica-
 „rum imperii copiarum nomine infi-
 „gnem, quo ille nunc instructus, suo
 „arbitratu hinc fert leges, inde dero-
 „gat, & de alienis paciscitur. Nord-
 „lingenfi Victoria res imperii reviviscere
 „poterant, si pari ac Suecus ardore usi
 „fuissemus eventu rerum. Sed bava-
 „ricus miles nondum maturo hyberno-
 „rum tempore hyberna petere occu-
 „pans, destituit in cursu rerum cæsa-
 „reum militem, unaque optimas rerum
 „gerendarum occasiones. Insecuta est
 „pax

„pax Pragensis, in qua quanto studio Sæc. XVII.
 „Cæsar egerit, ut salva Bavaro Ele- A. C. 1646.
 „ctoralis Dignitas, & res partæ essent,
 „ne ille quidem ipsemet negabit. Tanti
 „tamen apud eum non fuit, ut postea
 „eligendo imperii Successori gratuitum
 „suffragium inoratus, sed inauratus
 „præstaret. Decessit Ferdinandus II.
 „relictis florentissimis copiis, quibus
 „cum milite bavarico junctis, Gallaf-
 „sius Baverium ad maris balthici oras
 „redegit, spesque erat ibi locorum bel-
 „lum constiturum: sed questus est Ga-
 „laffius copiis bavaricis ad coercendos
 „Hassos revocatis optima exercitus
 „parte se nudatum destitui. Eodem
 „anno, cum Verdenfis alteri copiarum
 „bavaricarum parti Præfectus Vinna-
 „riensem Rhenum transgressum felici-
 „ter rejecisset, mirari subiit, cur non
 „Rhenò & ipse superato hyberna æque
 „trans fluvium ac ille quæfierit, au-
 „ctusque sic animorum habitus subse-
 „quentium annorum successu. Nam
 „ut in medio relinquatur Brisacum ne
 „servari potuerit, si serio eam in rem
 „allaboratum fuisset, extincto impro-
 „visa morte Vinnario, quin Bavari
 „si confestim Rhenum transjecissent,
 „magnarum rerum occasionem in ma-
 „nibus habuissent, pauci admodum
 „sunt, qui dubitent. Sed cur ne illo,
 „nec

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

„nec sequentibus annis Bavari sibi un-
„quam quicquam trans Rhenum nego-
„tii esse voluerint, id vero multum &
„sinistri rumoris & suspicacis silentii
„præbuit, eumque nunc tantopere per-
„suasum esse vident, pacem a Gallis
„nonnisi Alsatia & Brisaco concessio
„haberi posse, ambigere subit, an non
„ab illis, qui aliena jactura, licet in
„eadem navi sint, sua conservare sa-
„tagunt, ultro Gallis hæc conditiones
„sint oblatae.

„Certum est Gallos non sincere cum
„domo Bavarica amicitiae jus quærere,
„sed id duntaxat, ut ea lactata, & ad
„suas rationes tantisper, dum domum
„Austriacam evertant, adjuncta, mox,
„cum ejus voti compotes erunt, illam
„quoque subruant, solumque id ei be-
„neficium præstent, quod Polyphemus
„Ulyssi promisit, ut eam omnium ex-
„tremam devorent. In sinu lætantur
„Galli, cum tot ad eos literæ, tot Le-
„gationes, nuper ipse bavaricæ con-
„scientiæ ephorus commeavit, cum
„Osnabrugensem alia ex parte audiunt
„Tullensem & Verdunensem Episcopa-
„tus somniantem, rident eum, qui si-
„ne suffragio populi ædilitatem populi
„gerit, & inconsultis trium circulum
„franconici, bavarici, & Suevici sta-
„tibus, eosdem gallicæ protectioni,
„aut

„aut neutralitati prostituit, in quam Sæc. XVII.
 „ut Catholici consentiant, id tamen A. C. 1646.
 „nunquam facturi sunt Protestantes.

„Urbes præsertim liberæ, gaudent sibi
 „ultra in manus dari facultatem ulci-
 „scendi eas, quas interdum ex inter-
 „vallo respuerunt Bavari, eis clades
 „intulerunt. Præcipue cum tam can-
 „dide, quæ sua in Bavarum mens sit,
 „cum sæpe alias, tum nuper sine am-
 „bage P. Veriaccio Galli demonstrarunt,
 „nullam scilicet aliam a Bavaro pacifi-
 „cationem admissuros, nisi præcipuis
 „bavaricæ arcibus sibi traditis, & uno
 „filiorum dato obfide. „

„Quam mentem, reliquis curis de-
 „functi, domoque Austriaca in ordi-
 „nem redacta, quin contra familiam
 „Bavaricam Amphiarao etiamnum vi-
 „vo, vel mox sub terras condito ipsi
 „sint demonstraturi, dubitet ille licet,
 „qui adeo studio pacis indormiscit, ut
 „ne Galli quidem cantum exaudiat,
 „omnes Germaniæ Principes pares esse
 „Galliæ volunt Galli, aut si quid infra
 „est, pares. Consulatur domus Lotha-
 „ringica, affinitate juncta, quam ut
 „tam longo annorum nexu æque ac
 „olim Burgundicam, Britanicamque
 „familiam opprimere conantur, ita sine
 „dubio voti damnabuntur, si possessa
 „altrinfecus Alfatia, hinc a Germania,
 „illinc

Sæc. XVII. „illinc a Gallia premere poterunt; me-
 A. C. 1646. „lioremne conditionem quam Lotha-
 „ringus a Gallis expectare debeant Ba-
 „vari, tempus, quod quidem solum
 „nunc captari videtur, docebit, con-
 „festim atque confecta pace Bavaria
 „inermis erit, dispicient Galli, quem
 „suarum virium terminum esse velint,
 „nec unquam ipsis justus color deerit
 „foederis a Bavaris vel repetendi, vel
 „suo arbitrato interpretandi, atque
 „adeo immutandi. „

„Protestantes in Germania, & vin-
 „dices eorum Sueci, quem habitum ani-
 „morum præstabunt, si revulsa a cor-
 „pore imperii, (cui integro, non de-
 „curtato inhiant), Alsatia, Bavarus
 „ipsis sufferendus sit, aut Palatinatus
 „aut Austriæ Superioris Dominus, &
 „gallica insuper clientela tumidus: aut
 „enim statim se in limine opponent,
 „paceque a Gallo empta neutiquam
 „illum frui sinent, aut tantisper diffi-
 „mulabunt, dum eadem Domus Bava-
 „ricæ, quæ Austriacæ fuerunt fata,
 „appetant. „

„Quod si naturæ concedere conti-
 „gat Serenissimum Bavaricæ Electorem,
 „ætate qua est provectissima, Bavaria-
 „que vel inermis erit, vel destituta e-
 „jus regimine, qui tanta cum pruden-
 „tia hæctenus & armis tutando mode-
 „ratus

„ratus est: conquerentur hinc pupilli Sæc. XVII.
 „Tirolenses pennis suis deplumati, & A. C. 1646.
 „sua vel destitui, vel refarciri sibi æ-
 „quum putabunt. Fortassis erit aliqua
 „& de tutela contentio, fratrisque filios
 „ejus, in qua sunt, fortunæ pœnitere
 „incipiet. Repetundarum judicium Ba-
 „varis Commissariis intentabunt Sue-
 „vici, Bavarici, & Franconici Circuli
 „status, erogatarumque contributio-
 „num rationes exigent. Tum vero quid
 „agent Galli, si ut mollissime res ge-
 „rantur ad eos ibitur, aut arbitrium &
 „authoritatem Controversiis interpo-
 „nant; dijudicabunt scilicet litem eo
 „eventu, ut victi Victoresque simul
 „pereant.,

„At enim providebunt Bavari, ut
 „semper armati, instructique sint, &
 „vi propulsandæ, & fraudi vitandæ, in-
 „juræque prohibendæ: sed suisne id
 „propriis opibus obtinebunt, an vici-
 „norum, ut adhuc temporis, expen-
 „sis? Atqui præferunt Bavari, ad
 „pacem cum Gallo componendam ur-
 „geri se maxime subditorum suorum
 „querelis, qui tot tantorumque tribu-
 „torum militarium oneri pares se esse
 „ferendo negant; hi sane perpetuo mi-
 „liti alendo multo minus assentient. Si
 „onus hoc in Suevos & Francones solos
 „inclinare volent; at neque illi bello
 „sopito

Sæc. XVII. „sopito belli mala nolentes perferent, & si
A. C. 1646. „aliter se explicare non possint, Bava-
 „ricæ servituti gallicam servitutum
 „præferent, malentque jam dudum
 „potentiori, quam nuper sibi pari
 „subesse. „

„Cum superioribus annis Palatinus
 „Bohemizæ Regnum invasisset, rogatus
 „socer ejus, Rex Angliæ, ut in pos-
 „sessione adventitii Regni generum de-
 „fenderet, negavit eum a se morem
 „introduci debere, ut aliena Regna in-
 „vadentibus auxilio sit; nam idem
 „exemplum posse in se, & in suos re-
 „cidere. Si nunc Bavari æquum cen-
 „sent, ut Tirolensium pupillorum bonis
 „Gallo addictis pacem redimant, vi-
 „deant, ne quod juris nunc in alium
 „statuunt, procedente tempore, eodem
 „& ipsis utendum sit. Dicent Bavari
 „cum tot undique hostibus, & ipso
 „Turca ingruente, ne domui Austriacæ
 „nec Bavaricæ medium ullum belli su-
 „stinendi super sit, sed extrema neces-
 „sitas urgeat pacis quocunque pacto
 „acceptandæ, Galli vero eam non nisi
 „concessa Alsatia facere ullo modo ve-
 „lint, fieri aliter non posse, quin in
 „eam concessionem consentiendum sit.
 „Respondetur, si humano calculo res
 „exigantur, verum id quidem esse;
 „sed si æquitas, si justitia consulatur,
 „&

„& res Deo, non hominibus permittatur, superesse viam ex hujusmodi angustis emergendi. Sed ante omnia necesse est, ut Bavari conscientiam propriam hoc piaculo absolvant, & quod sibi fieri nolint, innocentissimis pupillis ut fiat, non procurent. Cum Domino placuerint viæ hominis, inimicos quoque ejus convertet ad pacem, ajunt sacræ literæ; si Bavarus abdicato propriæ utilitatis respectu, in commune Patriæ bonum sensus suos intendat, & si pax jactura aliqua omnino redimenda sit, in eandem jacturam & ipse aliquid de suo concedere velit, ut scilicet damni lucrique partes æqua portione inter omnes, quorum interest pacem fieri, dividantur. Nemo dubitat, quin Deus aut faciliores ad æquam pacem Gallos sit facturus, aut pertinaciam eorum condignis pœnis castigaturus.,

Sæc. XVII.
A. C. 1646.

Attamen sat luculenter apparet, quod hujus scripti Author partium studio abreptus, minus æque de Serenissimo Maximiliano Electore, ejusque gloriosissimis gestis senserit, & integerrima ejusdem consilia in sinistram partem interpretatus sit.